

BRITSKÝ TISK A EVROPSKÁ INTEGRACE (1948 – 1996)

V letech 1948 až 1975 se tisk posunul od vágně pro-komunitního konsensu k jasnému a téměř jednomyslnému euro-entuziasmu, což dalo prostor poměrně výrazné skupině euroskeptiků.

V článku jsou zmíněny jednotlivé významné události v rámci sjednocování Evropy a to, jak se tyto události odrazily v britském tisku.

ZÁPADNÍ UNIE A VZNIK EVROPSKÉHO HNUTÍ (1948). Denní tisk i týdeníky byly vesměs proto, aby stála Velká Británie v čele sjednocování Západní Evropy (zvláště kvůli sovětské hrozbě) – s výjimkou *Daily Expressu* a *Daily Herald*

Observer byl pro ekonomickou, politickou a vojenskou integraci Evropy (kvůli Německu); když psali o Haagském kongresu, zdůrazňovali vliv federalistů mezi britskými labouristickými delegáty a označili Churchillův projev na podporu Evropského shromáždění za jeho nejvýznamnější projev. *News Chronicle* také pevně podporoval Haagské iniciativě.

Manchester Guardian – odpor k ambiciózním, rozvracečským/rozdělujícím federalistickým schématům

Financial Times – ignorace politických aspektů evropské otázky + malá pozornost ekonomickým aspektům Západní unie a návrhům Haagského kongresu

The Times – nepředpověditelné; obdivovali Bevina, že sjednotil poslance pod pragmatický přístup x kritizovali labouristický izolacionistický zákaz poslancům účastnit se Haagského kongresu

labouristé byli kritizováni za to, že byli příliš federalističtí a příliš dogmatictí aby spolupracovali s nesocialisty

Týdeníky se evropské otázce věnovaly častěji a do větší hloubky, než denní tisk

New Statesman – napadali supranacionalistické plány *Observeru*, důraz na potřebu evropské jednoty vedené Velkou Británií ve světle americké a sovětské dominance (ekonomická jednota, míchající liberalizaci obchodu s ekonomickým plánováním vypadá mnohem nadějněji než politická jednota)

The Economist – kritizoval federalismus, že je utopický; apeloval na Bevina, aby byl specifický o tom, jaké oběti na suverenitě by byl ochoten dát

Haagský kongres byl podle něj nereprezentativní a nezabýval se nepraktičtějšími otázkami – pozice Německa v Evropě a mezistátní spolupráce

Je těžké říct, jaký měla podpora tisku evropskému sjednocení vliv na vládu...

SCHUMANŮV PLÁN (1950)

Reakce tisku na francouzskou iniciativu k založení ESUO ukazují, že byli novináři mnohem otevřenější kontinentální iniciativě než před dvěma lety

Daily Herald a *Daily Express* stále proti užším poutům ke kontinentu, zbytek Schumanovu iniciativu přivítal, přes potíže, které to znamenalo pro Velkou Británii.

Manchester Guardian – SP má radostné možnosti, jsou dostatečné základy, aby UK braly v úvahu členství, přes rozdílnosti, kterými se odlišovaly od svých kontinentálních sousedů

The Times a *Daily Telegraph* – stejný závěr

Financial Times – moc se nevěnovaly, souhlasily s rozhodnutím začít integraci bez USA a UK

Observer – ještě méně věnoval, zdůrazňuje UK členství v evropské organizaci jako krok k atlantské unii

The Economist – byl pro účast UK aby se podepřela její schopnost plánovat svou vlastní ekonomiku; předpokládal, že tento plán bude stát a padat s jeho vlivy na vztahy s USA; varoval, že Adenauer a ostatní Evropané mají neutralistické návrhy na novou západoevropskou organizaci

New Statesman – vyvažovali riziko reakcionářské ZU dominované kartely naději na nezávislou ZE podepřenou socialistickou záštitou

Schumanův plán by rozptýlil tlak na řešení Německého problému což by ponechalo státy suverénní a s otevřenou možností německého znovuvybrojení – mysleli si, že Británie si nemůže dovolit plán odmítnout x jakmile vyšlo najevo, že se Británie nebude účastnit, obrátili

existoval vztah mezi posunem v názoru proti Schumanovu plánu v debatě v parlamentu a v tisku, přičemž obojí bylo pravděpodobně ovlivněno předvolební politickou atmosférou

ZROZENÍ EHS (1955-1959)

Trvalo dost dlouho, než médiím došel význam britského vyloučení z EHS. Pochybnosti o moudrosti britské evropské politiky se objevily až po kolapsu ve vyjednávání zóny volného obchodu v roce 1958. Některé noviny, jako *Timesy* nebo *Telegraph* bagatelizovaly význam Messinských jednání, populární tisk to naprosto ignoroval. Taková rakce byla v souladu s konsenzem mezi diplomaty a politiky z Šestky a USA, kteří věřili, že více supranacionální směr pro Evropu byl zmařen (např. rezignace J. Monneta jako předsedy ECSC)

po návštěvě nizozemského min. zahraničí Beyena rozdílné reakce:

Telegraph – důraz na důležitost britské role v nedávno modifikované ZEU

Financial Times – výrazné zlepšení postoje k UK je proto, že Británie měla víc co dát než co by dostala

+ hafo pořadů v rádiu o vztahu Británie k 6.

1956

The Economist zaujal izolovaný postoj ve prospěch Euratomu

O podpisu smluv o EHS a Euratomu 1957 se moc do hloubky nepsalo, o vývoji britských protinávrhů se do té doby psalo přibližně stejně málo. Úplně je minul články *New York Times* o možné britské iniciativě k Šestce a následný diplomatický vývoj v zimě 1956-57.

O zóně volného obchodu se začalo psát postupně víc a víc. V roce 1957 už byla v tisku jasná tendence ve prospěch EFTA. Vyjednávání zóny volného obchodu 1957-8 a založení EFTA 1959-60 dostalo větší prostor v médiích.

např. speciální žurnál *The Economist* byl velmi kritický vůči přístupu britské vlády k vyjednávání a přestože jejich neúspěch 1958 nechal *The Times* prostě naštvané na Francii ničitelé, několik novinářů navrhovalo, že by UK měla zvážit vstup do EHS

PRVNÍ VELKÁ DEBATA O VSTUPU DO EHS (1960-1963)

Počátkem roku 1961 byl hlavním fórem pro debatu o výhodách a nevýhodách členství tisk, který byl stále více nakloněn vstupu. Jakmile se začalo pracovat na přihlášce, stala se hlavním médiem pro veřejnou debatu televize, která byla spíše pro-vstupně naladěná. Na podzim 1962 už noviny nebyly tak široce pro-vstupním vlivem, jakým byly v době rozhodnutí o začátku vyjednávání – vláda se proto obrátila na televizi, aby přesvědčila veřejnost o moudrosti vstupu do EHS.

První publikace podporující vstup v 1960 pocházely z politického středu (tam se o této možnosti diskutovalo už 1958) x byli si ale méně vědomi potřeby změny než publikace pro-konzervativní.

Politické strany monitorovaly politickou vyváženost zpravodajství, ale tato nebyla sledována skupinami agitujícími pro, nebo proti vstupu – bylo naladěno spíše pro vstup, jelikož chyběly zprávy jasně nepříznivé vstupu a jen málo žurnalistů a politiků bylo veřejně proti vstupu.

1961 styky mezi premiérem H. Macmillanem, ministrem zodpovědným za vztahy s EHS E. Heathem a editory *Expressu* a *Heraldu* možná povzbudilo obě strany, aby usilovaly o jasnější postoj pro vstup.

Pro-vstupní lobby a tisk měly stejný přístup – vstup do Evropy by znamenal revitalizaci UK ekonomiky (příznivci vstupu jak v tisku tak v parlamentu vycházeli ze stejných zdrojů informací)

x role pro-vstupně naladěného tisku v přístupu vlády k vyjednávání vstupu do EHS byla často zveličována (když byl tisk nejpevněji podporující vstup, vláda byla nejopatrnější, když přestal být tisk tak přesvědčený, vláda začala být veřejně nadšenější)

Konzervativní vláda a strana se obrátila k televizním vystoupením, aby tak získala veřejnou podporu pro svou evropskou politiku.

Po politickém neúspěchu 1962 – náklonnost vstupu v konzervativním tisku se však příliš neodrážela v podpoře prostých lidí vládě. Gaitskellův vztah s tiskem v létě 1962 byl mnohem přímější než Macmillanův.

Během léta 1962 byla přihláška do společného trhu nejdiskutovanější otázkou v tisku i zprávách. Převaha podpory vstupu v rámci tisku a zpravodajství postupně uvadla

- v *Observeru*, *Timesech* i v *Guardianu* se objevily výhrady vůči podmínkám vyjednaným v Bruselu x *Mirror* a *Herald* zůstaly přimí ve své podpoře vstupu i po de Gaullově vetu 1963 a selhání vyjednávání
- v lednu následovaly „seriózní“ média, přestože v populárním tisku už se tato otázka vytrácela a chvíli potom se o tom úplně přestalo psát, protože se média začla věnovat spíše důsledkům Gaitskelovy smrti a následující bitvě o vedoucí post labouristů

PŘIHLÁŠKA LABOURISTICKÉ VLÁDY

Stále federalističtější *Guardian* a *Mirror* se vrátily k podpoře vstupu

x ostatní (následník *Heraldu Sun*) zmírňovali svou podporu vstupu obhajobou Wilsonových pokusů o vystavění mostů mezi EHS a EFTA .

V 1966 pro-vstupně naladěný tisk oponoval tendenci představitelů stran bagatelizovat evropskou otázku ve svých volebních kampaních. Veřejné mínění se posunulo ve prospěch vstupu, role tisku podporujícího vstup v tomto posunu je však nejasná.

Wilson se nadále dohadoval s pro-vstupními publikacemi, které pochybovaly o upřímnosti jeho přechodu k pro-vstupu (soukromě tvrdil, že byl ovlivněn článkem v *The Economist* v 1966, ačkoliv jeho blízký kolega G: Wigg si myslel, že Wilsonovi šlo mnohem víc o to, aby se vyhnul krizi kabinetu než samotný vstup do EHS).

VSTUP DO EVROPSKÝCH SPOLEČENTVÍ (1970-1973)

Odpůrci společného trhu věřili, že zvyšující se podpora EHS v médiích byla způsobena tlakem pro-Evropanů a zájmy majitelů určitých novin. Většina žurnalistů podporovala vstup bez tlaku zvenčí a jejich rozhodnutí byla zaměřena na domácí politiku, spíše než na vývoj v rámci samotných ES.

Změny ve vlastnictví množství publikací podtrhují názor, že zaujatost ve prospěch vstupu obvykle nebyla věcí nařízení posílaných shora novinářům.

Express zůstal hlavní anti-Evropskou publikací a až do té doby, než Dolní sněmovna hlasovala pro vstup v říjnu 1971 vyhrožovala, že bude bojovat proti souhlasu se vstupem

pak dal Aitken (majitel *Expressu*) najevo, že bude respektovat vůli Parlamentu, což znamenalo, že bude bojovat za britské zájmy v rámci ES a ne proti ES

Spectator byl pod vlivem svého majitele a editora proti vstupu, po podpisu přístupové smlouvy změnil editor přístup a stal se federalistickým, ale ještě před referendem odešel a tak zůstal *Spectator* v opozici proti členství v EHS

Vliv politiků na národní deníky byl méně zřejmý než 1960-3. Hlavní týdeníky, které oponovaly vstupu, byly jasně spojené s řadovými politiky. Přes všechny pokusy o vyváženost zpravodajství, pro-ES lobby měla výhodu díky svému organizovanému přístupu k vztahům s médii, založeném na „mediálních snídaních“, odpůrci společného trhu tomu věnovali jen malou pozornost. Zaujatost většiny tisku ve prospěch vstupu během debaty v parlamentu i během debaty o referendu, byla trochu tlumena díky trvající svobodě, kterou mělo těch pár proti-trhových žurnalistů od pro-ES novin.

REFERENDUM (1975)

V roce 1975 debata o zaujatosti ve prospěch ES v tisku dosáhla vrcholu – prakticky totální dominance tisku pro evropsky naladěného, zprávy také následovaly prokomunitní strategii, kdy zdůrazňovaly osobnosti před rozdily v politice.

Odpůrci trhu si mysleli, že zaujatost tisku ve prospěch ES vysvětluje změnu veřejného mínění od opozice vůči vstupu v 1974 k obecnému souhlasu signalizovanému souhlasem v referendu.

Různé publikace psaly, že účelem referenda bylo zabránit Tonymu Bennovi rozdělit labour party.

Mirrorem byl označen za „ministra strachu“ kvůli své chmurné předpovědi možných důsledků členství v EHS, konzervativní deníky ho také označovaly za diktátorského levičáka apod.

Tisk vesměs kritizoval rozhodnutí vlády uspořádat referendum stejně jako většina prokomunitní lobby, tisk však měl své důvody (chránit svou politickou roli jako vykladače veřejného mínění)

Vládní Bílá kniha, která určila základní pravidla pro referendum, ustavila konzultativní mechanismus pro zajištění vyváženého zpravodajství, který zvýšil svobodu zpravodajských autorit.

DO 80TÝCH LET – DEBATY O INTEGRACI

Do 1983 odrážel deklarovaný skepticismus Labour Party širší veřejnou debatu o evropské integraci soustředěnou kolem otázky, zda by měla Británie zůstat v EHS. Tisk podporující konzervativce měl tendenci posilovat víru premiérky M. Thatcherové v ekonomické zisky z členství.

Přijetí JEA 1986 otevřelo novou éru spolupráce mezi partnery ES. Předseda EK a bývalý francouzský socialista J. Delors představil vizi užší unie a vzájemné spolupráce. Ostatní (hlavně Thatcherová) však nebyli tak ohromeni – ve svém slavném skeptickém proslavu (Bruges 1988) napadla federalistickou pozici s tím, že Společenství by nemělo být víc, než partnerství obchodujících států.

Deors a jeho vize Evropy se dostaly do širšího povědomí paradoxně díky útoku populistického bulváru *Sun*. Tři týdny před rezignací Thatcherové označil deník Delorse za nejnudnějšího byrokrata v Bruselu. Už během několika dní však byl považován za tak zajímavého, že se dostal na titulní stranu s apelem na čtenáře, aby řekli tomu francouzskému bláznovi, kam si to svoje ECU má strčit :o) Toto symbolizuje tendenci na straně tisku spojit izolacionistickou britskou hrdost se s strachem, že evropská integrace ji ohrožuje v předpojatých reportážích útočících na kontinentální sousedy (a netýkalo se to jen bulváru).

Po rezignaci Thatcherové v listopadu 1990 tisk i vedení Konzervativců se zdály být méně předvídatelné. Původní chabé přijetí komplexu Maastrichtské dohody bylo částečně revidováno na podzim 1992 po debaklu ohledně britského vynuceného stažení z Evropského mechanismu směnných kurzů („černá středa“), což zvýšilo vnímavost k otázce integrace a poskytlo zřetelnou podporu nařčení, že „evropský sen je na cucký“. Později se objevily výzvy, že má vláda smlouvu porušit. Tisk nebyl jednotný v reakci na krizi mechanismu směnných kurzů.

Daily Mirror – kdo Společenství bránil argumentací, že vytvořilo ještě užší jednotu v Evropě a že bylo silou pro stabilitu a ochranu před válkami

EUROMYTOLOGIE

Kromě vážných obav, že evropská integrace by mohla stát pracovní místa a suverenitu, byl často referenční rámec ovládnut také vnímáním EK jako něčeho, co stále více a více zasahuje i do těch netriviálnějších věcí, malicherností. To se ukázalo u „euromýtů“ – vznikly, protože Britové dokáží stavět i na minimu informací + obrovské množství materiálů dostupných z různých zdrojů v rámci Společenství – velký prostor pro nedorozumění a nepřesnosti (jako zákaz moc zahnutých banánů a tak)

Takovéto reportáže byly shledány dostatečně závadnými na to, aby se dočkaly formálního vyvrácení ze strany vlády ve formě dvou brožur ministerstva zahraničních věcí – obsahovaly analýzu euromýtů, eurostrašáků a eurošilenství. Otevřeněji pro-unijní pamflety vydávané samotnou EK („*Věříte všemu, co se dočtete v novinách?*“ z roku 1994 a „*STÁLE věříte všemu, co se dočtete v novinách?*“ z roku 1995). Jednomyslně útočily na to, co chápaly jako nespravedlivé reportáže (kritika nejen *Sun* nebo *Daily Star* od kterých by se to čekalo, ale také normálně vyhovující žurnály jako *Guardian* nebo *Independent*)
x ne vždy byla kritika EU povrchní nebo triviální

Když vezmeme v úvahu nedávné pohyby směrem k větší politické a ekonomické integraci mezi britskými partnery ve Společenství je téměř nevyhnutelné, že Westminsterská vláda, které vyhovoval ne-federální status quo, vydala různé zprávy které se liší podle dané politiky nebo okolností.

V Bruselu si všimli, že média mohou moci informovat veřejnost a nakonec i integrační politiku různých členských států – proto se úředníci začali více zajímat o to, aby byla tištěná média informována a monitorují je.

Tento fakt, spolu se zbytkovým nepřátelstvím většiny tištěných médií, byl dostatečně demonstrován během 1996 ve sporu o až dosud minoritní veřejný zájem, který měl co dělat s bezpečností britského hovězího.

VÁLKA O HOVĚZÍ (1996)

Vláda tím, že dala najevo své znepokojení bezpečností britského hovězího přidala důvěryhodnost nápadu, že může existovat souvislost mezi BSE a jejím lidským ekvivalentem CJD (Creutzfeld-Jakobova nemoc). Toto spustilo krizi v důvěře v britské hovězí a vyvrcholilo to kontroverzním rozhodnutím

členských států EU zakázat veškeré dovozy britského hovězího. V *Sunu* se objevila nejdelší reakce na zákaz hovězího na den sv. Jiřího, kdy útočili na Unii jako na zvíře, které chce sežrat naši národní identitu... Tento článek začal na titulní straně a pokračoval ještě vevnitř, např. citací Orwellova 1984; souhlasně se také vyjádřil o Referendum Party, která se stejně jako tento list a 95% ze všech volajících na speciální linku *Sunu* shodla na tom, že by měla vláda zorganizovat referendum o žádoucnosti další evropské integrace.

Oficiálně schválený Evropský den očekávaně spustil nepřátelskou reakci *Sunu*, což bylo posíláno i televizním kritikem G. Bushellem v jeho útoku na evropský federalismus. Kromě *Timesů* které volaly po úplném stažení UK z Evropy se ostatní euroskeptické noviny soustředily na ztrátu suverenity spíše než na otázku členství samotného.

Daily Mirror tvrdil, že Británie EU potřebuje a když se osvobodí od svých partnerů za Kanálem, stanou se izolovaným bezvýznamným ostrovem

Kancléř a nadšený Evropan K. Clarke připustil, že hodně novin vlastní anti-Evropané, kteří se snaží přesvědčit své čtenáře o svých politických názorech. J. Santer mluvil o anti-Evropské až xenofobii propagandě v britském tisku. U. Schilling (německý reportér v Londýně) řekl, že *Sun*, *Mail* a *Express* nejsou neškodné listy, čte je 20mil. lidí, kteří nemusí pochopit zvláštní humor který koření titulky *Sunu*. Spojené aktivity tisku a Referendum Party stačily k tomu aby podnítily pro-Unijní poslance k reakci v podobě PR kampaně koordinované ředitelem pro sdělovací prostředky Evropského hnutí.

Po různých útocích na rozhodnutí členů EU zakázat dovoz britského hovězího se konečně začal tisk věnovat roli domácí vlády.

J. Major zorganizoval reakci vlády na zákaz hovězího v podobě obecné politiky nespolupráce s EU, čímž udělal radost skeptickým novinám jako např. *Daily Mail* (Major jde konečně do války), nebo *Daily Star* a nejvíc potěšil *Sun* (Británie řekla včera Evropě NE...)

Od počátku politiky nespolupráce, ji některé noviny vnímaly jako neadekvátní a potenciálně kontraproduktivní vládní strategii k tomu, aby byl zákaz zrušen – analýza tohoto typu se objevila především v liberálních novinách (*Guardian*, *Independent* a *Daily Mirror*)

Tyto argumenty byly také podpořeny tradičně pro-konzervativním *Evening Standard*.

Do měsíce byli kritici vládní ‚hovězí války‘ v médiích ospravedlněni, když i noviny jako *Sun*, *Daily Telegraph*, *Daily Mail* a *Daily Express* vyjádřily nespokojenost s následujícími změnami ve vládní politice.

Major byl obviněn, že kolísá a překrucuje; editor *Sunday Times* A. Neil připustil, že názory *Sunu* reprezentují názory jeho vlastníka R. Murdoch mnohem přesněji, než kterékoliv jiné jeho noviny.

Evropská otázka mohla zničit více, než jen jednotu Konzervativní strany, mohla být také v procesu rozpadu Toryovského tisku.

Obrácení trendu k euro entuziasmu v britském tisku se postupně vyvíjel a zasáhl nejdříve bulvární plátky pravého křídla pak konzervativní noviny. Nebyl to automatický důsledek přesunu k Thatcherovské ekonomice nebo obchodní politice, také to nebylo jen produktem populistické reakce médií na růst propasti mezi hlavními stranami a elektorátem; nebyla to ani automatická reakce na odhalení po vstupu, jaké to ES vlastně je. Spíše se jednalo o kombinaci všech těchto faktorů.